

ORKESTRSKI CIKEL 2012/2013, 1. ABONMAJSKI KONCERT
Nedelja, 18. november 2012, ob 19.30, dvorana Union, Maribor

NARODNI ORKESTER IZ BELGIJE

foto Fabrice Kada

foto Barbara Aumüller

foto: Kyotaka Saito
(Deutscher Grammophon)

Stefan Blunier, dirigent
Alice Sara Ott, klavir

Generalni pokrovitelj cikla

www.nd-mb.si

Koproducent cikla

Spored

Jean Sibelius (1865–1957)

Labod s Tuonele, op. 22, št. 2

Edvard Grieg (1843–1907)

Koncert za klavir in orkester v a-molu, op. 16

I. Allegro molto moderato

II. Adagio

III. Allegro moderato molto e marcato – Quasi presto – Andante maestoso

* * *

Peter Iljič Čajkovski (1840–1893)

Simfonija št. 5 v e-molu, op. 64

I. Andante – Allegro con anima

II. Andante cantabile, con alcuna licenza – Moderato con anima – Andante mosso – Allegro non troppo – Tempo I

III. Valse: Allegro moderato

IV. Finale: Andante maestoso – Allegro vivace – Molto vivace – Moderato assai e molto maestoso – Presto

Revolucionarno leto 1848, ko so se po vsej Evropi sprožala narodnoprebudniška hotenja, je imelo v kulturni podobi stare celine daljnosežne učinke. Če govorimo o glasbeni umetnosti, se ti učinki niso končali v ustvarjanju, ki ga je neposredno navdihoval in spodbujal nenadnival nacionalnega zavedanja pri različnih narodih. Takšno vzdušje je odmevalo še dolga desetletja in umetnike na različne načine nagovarjalo k razmišljanju o njihovi vlogi

v nacionalni kulturi, nič manj pa tudi k razmišljanju, kako nacionalno bit uglasiti z izročilom evropske glasbene umetnosti. S takšnimi vprašanji se je srečeval tudi **Jean Sibelius** (1865–1957), finski skladatelj, ki se je po študiju v Helsinkih izpopolnjeval na Dunaju in v Berlinu, kjer je največji vtis nanj naredila Wagnerjeva glasba. Po vrnitvi v domovino je nacionalno identiteto v glasbi iskal skozi duh finskih ljudskih napevov, še bolj pa s pisanjem programske glasbe na osnovi starih finskih legend. Tako je Sibelius v zadnjem desetletju 19. stoletja ustvarjal predvsem simfonične pesnitve, začel pa je tudi z delom na nacionalni operi, ki naj bi temeljila na finski nacionalni epski pesnitvi *Kalevala*. Opere sicer ni dokončal, glasbo iz uverture pa je preuredil in objavil kot kratko simfonično pesnitev *Labod iz Tuonele, op. 22*. Lebdeči A-durov akord na začetku skladbe še spominja na vtise iz Wagnerjevega *Lohengrina* ali iz začetkov Brucknerjevih simfonij, znani solo angleškega roga, ki sledi, pa je značilno Sibeliusov – v njem je skladatelj z glasbenimi sredstvi želel upodobiti prizor milega gibanja laboda po mirni vodni gladini.

Čez čas je Sibeliusu s simfoničnimi pesnitvami, sedmimi simfonijami, pa tudi z glasbo v drugih zvrsteh uspelo zasedeti mesto finskega nacionalnega skladatelja, podoben položaj pa je v norveški kulturi pripadel **Edvardu Griegu** (1843–1907). Tudi Griega je zajel duh časa, ki je številne skladatelje vodil v iskanje nacionalne glasbene tipike. Že na začetku skladateljske poti se je skupaj s somišljeniki odločil, da se mora distancirati od strogega sledenja nemškemu vplivom – kljub temu, da so ga ti vendarle ključno zaznamovali – in da mora ubrati poti, ki bodo temeljile na nordijskem glasbenem izročilu. Ta pot se ni nanašala na uporabo ljudske melodike in ritmov, pač pa na bolj splošno vzdušje, ki naj bi ga povezovali z nacionalno-geografskim okoljem. Grieg je bil mojster glasbenih miniatur, sploh krajših klavirskih skladb in samospევov, med njegovimi obsežnejšimi deli pa posebno mesto zaseda *Koncert za klavir in orkester v a-molu, op. 16*. Delo mladega,

komaj 25-letnega skladatelja uvaja znamenita padajoča pasaža, ki se kasneje – drugače kot na primer uvod v prav tako znamenitem *Prvem klavirskem koncertu* Čajkovskega – še večkrat pojavi in notranje poveže stavek. Morda je vpliv norveške ljudske glasbe najbolj zanesljiv v finalu, ki imitira hiter ljudski ples. Koncert je že od krstne izvedbe leta 1869 eno najbolj občudovanih del svoje zvrsti, nad njim pa je takole navdušeno pisal tudi Čajkovski: »V njem prevladuje fascinanta melanholijska, za katero se zdi, da odseva vso lepoto norveške pokrajine, zdaj veličastne in vzvišene, drugič sive in puste, a vedno očarljive ...!«

Odzivi na simfonije **Petra Iljiča Čajkovskega** (1840–1893) niso bili še nikoli tako enotni. Občinstvo je skladatelja in njegovo naravno pojočo melodiko navdušeno sprejemalo vse od prvih izvedb. Kritiki, ki so se posvečali oblikovnim vidikom, pa le niso mogli prezreti nekakšnega neskladja med simfoničnim oblikovnim skeletom in široko razpeto liriko, ki bi bolj učinkovala znotraj operne ali baletne zgradbe, kot pa v simfoničnem kontekstu. Svoje pa so imeli povedati tudi skladateljevi ruski sodobniki. Tudi Čajkovski je ustvarjal v času in prostoru, v katerem je bilo močno prisotno prepričanje, da morajo tudi v visoki umetnosti prebivati nacionalne ideje. Zlasti krog tako imenovane Peterice mu je očital premočne vplive zahodne kulture, medtem ko so si sami prizadevali za vzpostavitev nacionalnega glasbenega izraza, prav tako pa z njihovimi prepričanji ni bil skladen skrajno individualen, intimen značaj glasbe Čajkovskega. Vendar pa se zdijo takšne dileme iz naše zgodovinske perspektive postranskega pomena, saj se zdi, da je bil Čajkovski predvsem romantičen skladatelj. Pojem romantičnega v glasbi 19. stoletja se ne nanaša preprosto na razčustvovano naravo skladb, ampak na prizadevanje individualnega genija, da s sredstvi instrumentalne glasbe »spregovori« z »jezikom nad jezikom« in na ta način izreka neizrekljivo. Takšne misli je razvijal pisec, skladatelj in kritik E. T. A. Hoffman v zapisih o Beethovnovi instrumentalni glasbi, z njimi pa se

skladajo tudi ideali Čajkovskega. Ruski mojster je namreč ob ustvarjanju svoje *Simfonije št. 5 v e-molu, op. 64*, zapisal naslednje besede: »Ne bi si želel, da bi izpod mojega peresa nastalo simfonično delo, ki ne bi izražalo ničesar, ki bi ga sestavljala prazna igra akordov, ritmov in modulacij. Mar naj ne bi simfonija – ta najbolj lirična med vsemi glasbenimi oblikami – izrazila vse, za kar ni besed, a kar želi duh izraziti in kar mora biti izraženo?« Če je Čajkovski v *Četrti simfoniji* natančno razložil program, podroben vsebinski »scenarij« glasbenega poteka, se je v naslednji simfoniji začel odmikati od razkrivanja tega programa, v zadnji, *Šesti simfoniji* pa je razvil program, ki ga je skrbno obdržal zase, kar je pozneje zaposlovalo številne komentatorje, ki so si prizadevali dešifrirati skladateljevo zgodbo. Skladatelj je v svojih zapiskih izvensglasbeno vsebino *Pete simfonije* osnoval na svojem večnem boju z usodo, kar je tudi sicer osrednji vsebinski pojem njegove umetnosti. Prvi stavek naj bi se tako začel s »popolno resignacijo pred Usodo« in se v prvi temi nadaljeval z očitki, dvomi in tožbo, druga tema pa naj bi bilo v resnici vprašanje: »Naj se vržem v objem Usodi?«. Čajkovski je to notranjo nujno po izražanju v veliki simfonični obliki udejanjil tako, da je konvencionalni niz štirih stavkov, zlasti pa sonatno obliko prvega stavka združil z načeli programske glasbe in simfonične pesnitve. Tako na samem začetku, v uvodu prvega stavka slišimo motiv, ki bo pozneje s ponovnimi nastopi postal nekakšen »usodni« moto simfonije. Gre sicer za postopek, ki je soroden Berliozovi zamisli o »idé fixe«, na ta način pa je Čajkovski dosegel strukturno povezanost svoje simfonije in hkrati njeno jasno izpovedno linijo. Prva tema stavka nadaljuje mirnost uvoda, ki se hitro razbohoti v polni igri celotnega orkestra, hitrejša druga tema se začne odrezavo, a skladatelj iz nje ponovno razvije pevno melodiko. »Usodno« tematiko srečamo tudi v čudovitem počasnem stavku, v tretjem stavku pa se je Čajkovski namesto scherza odločil za valček in v njem uporabil melodijo, ki jo je slišal med sprehodom po firenških ulicah. Finale se začne s ponovnim nastopom

»usodne« tematike, le da ta zdaj zapoje v svetlem E-duru, pozneje pa se pojavlja še z zmagoslavjnimi poudarki trobil – žalobna koračnica z začetka skladbe se ob koncu preobrazi v optimistične tone, skrb pred usodo pa v afirmacijo življenja.

Primož Trdan

NARODNI ORKESTER IZ BELGIJE

Narodni orkester iz Belgije se vse od ustanovitve pred 75-imi leti ponaša s častitljivo zgodovino. Na čelu orkestra so stali tudi veliki dirigenti in sicer André Cluytens, Michael Gielen, Mikko Franck in Walter Weller. Izvedbe simfoničnih klasikov so plemenitili z lastnimi interpretacijami in se ob tem živo odzivali na družbeno realnost z zagovarjanjem sodobne glasbe. Tako danes lahko na sporedu orkestra najdemo tudi skladbe G. Kančelija ali M. Pintscherja ter novo glasbo belgijskih skladateljev, kot so Luc Van Hove, Jean-Paul Dessy, Luc Brewaeyns, Dirk Brossé ali Pierre Bartholomé. Narodni orkester iz Belgije nenehno tke vezi med različnimi družbenimi skupinami svoje države z izvedbo vrste raznolikih izobraževalnih projektov. Mesto glasbenega direktorja je septembra letos prevzel znameniti ruski dirigent Andrej Borejko. Njegova odprtost za novo glasbo različnih struj in zvrsti bo orkestru ponudila veliko nadaljnjih možnosti za še inovativnejše programe. Z enako odprtostjo se sodelovanja z orkestrom loteva tudi dirigent Stefan Blunier, ki mesto prvega gostujočega dirigenta zaseda že tretjo sezono.

Z orkestrom enakopravno sodelujejo mladi obetavni solisti in že uveljavljeni umetniki svetovnega merila, kot so Héléne Grimaud, Vadim Repin, Sergej Kačatrijan, Boris Berezovski, Pinchas Zukerman in Frank Peter Zimmermann. Izvrstne mlade glasbenike orkester redno spoznava zaradi tesnega sodelovanja z uglednim tekmovanjem Kraljice Elizabete. V zadnjih letih orkester vzpostavlja tudi

tradicijo sodelovanja z opernimi zvezdniki, kot so Roberto Alagna, Jonas Kaufmann, Rolando Villazon, Anna Netrebko in Juan Diego Flórez, kar orkestru in seveda predvsem občinstvu daje nepozabne trenutke.

V svojem jubilejnem letu je Narodni orkester iz Belgije postal tudi častni partner bruseljskega Središča za lepe umetnosti in tako v sodelovanju z Bozar Music predstavlja raznolike koncertne serije v čudoviti dvorani Henry le Boeuf. Orkester prav tako nastopa tudi v vseh belgijskih provincah in za vse tri skupnosti države.

Ob tem si gradi tudi prepoznavno mednarodno ime. Pet albumov, izdanih pri založbi Fuga Libera, z glasbo Aleksandra Glazunova, Bohuslava Martinůja, Richarda Straussa, Josefa Suka in Johannes Brahmsa pod taktirko Walterja Wellerja je prejelo številne nagrade. Poleg mnogih nastopov v sosednjih državah je orkester gostoval med drugim tudi na Japonskem, v Španiji in Švici. Ob teh priložnostih pa zmeraj izbira prizorišča, ki slovijo po svoji akustiki ali bogati glasbeni oz. zgodovinski preteklosti (npr. koncertna dvorana Grande-Duchesse Joséphine-Charlotte v Luksemburgu, Gasteig v Münchnu, amsterdamski Concertgebouw, pariško gledališče Champs-Élysées, dvorana Tonhalle v Zürichu, Auditorio Nacional de Música v Madridu in tokijska dvorana Suntory).

NATIONAAL
ORKEST
VAN BELGIË

Nationale Loterij
crééert kansen
6
créateur de chances
Loterie Nationale

STEFAN BLUNIER

Švicarski dirigent Stefan Blunier je trenutno glasbeni direktor Beethovnovnega orkestra, Opere iz Bonna in glavni gostujoči dirigent Narodnega orkestra iz Belgije. Blunier je študiral klavir, rog, kompozicijo in dirigiranje na essenski Visoki šoli Folkwang, in še kot študent ustanovil An-

sambel za novo glasbo Essen ter s tem začel graditi tako svojo dirigentsko kot tudi pianistično pot. Kot dirigent je uspel v vrsti opernih hiš v Nemčiji: po angažmajih v Mainzu, Augsburgu in Mannheimu je postal glasbeni direktor in šef-dirigent Državnega gledališča v Darmstadt (2001–2008).

Od leta 2008 je Blunier generalni glasbeni direktor mesta Bonn, s čimer je prevzel dvojno odgovornost in postal šef-dirigent tako Beethovnovega orkestra kot tudi takšnje Opere. Z izbiro koncertnega repertoarja, v katerem redno predstavlja dela s preloma stoletja, sodobno glasbo in temeljna klasična dela, navdušuje občinstvo tako v Bonnu kot tudi širše. Njegovo uspešno sodelovanje z Beethovnovim orkestrom iz Bonna je zbudilo zanimanje tudi izven Porenja, kar se je še posebej izkazalo na nedavnih turnejah v Avstriji in vzhodni Evropi. Z orkestrom je gostoval tudi na kitajski turneji, ki je vključevala nastope v Pekingu, Hongkongu in Šanghaju. Prvi skupni posnetek je vključeval Schönbergova dela iz skladateljevih štirih ustvarjalnih obdobj, čemur je sledila *Simfonija št. 4* Franza Schmidta. Njun posnetek opere *Golem* Eugena d'Alberta je prejel prestižno nagrado *echo* za operni posnetek leta. Pri založbi Dabringhaus načrtujejo še druge posnetke del E. d'Alberta, A. Brucknerja in F. Liszta. Blunier je snemal tudi za založbo Sony.

Kot gostujoči dirigent je vodil skoraj vse nemške radijske simfonične orkestre, leipziški orkester Gewandhaus, Državno filharmonijo iz Ludwigshafna, Duisburški simfonični orkester ter orkestre na Danskem, v Belgiji, Koreji, Švici in Franciji. Nedavna sodelovanja vključujejo tudi Filharmonični orkester iz Strasbourga, Filharmonike iz Stuttgarta in Narodni simfonični orkester Irske. V tej sezoni bo med drugim vodil BBC-jev Škotski simfonični orkester, Stuttgartske filharmonike in Državno filharmonijo dežele Porenje-Pfalška ter debitiral z japonskimi Simfoniki Gnuma in Orkestrom Stoletje iz Osake. Že tretjo sezono je glavni gostujoči dirigent Narodnega orkestra iz Belgije, kjer se osredotoča na francosko in rusko glasbo.

Kot izjemno dejaven operni dirigent je soustvarjal predstave v Münchnu, Hamburgu, Leipzigu, Stuttgartu in Berlinu (Nemški operi in Komični operi) ter tudi v Montpelierju, Oslu, Bernu in Londonu. Nedavni operni nastopi S. Blunierja vključujejo izvedbe Henzejeve opere *Elegija za mlade ljubimce* v Angleški narodni operi, Poulencove *Pogovori karmeličank* in *Zaljubljen v tri pomaranče* S. Prokofjeva v Komični operi Berlin ter operi *Elektra* R. Straussa in *Tannhäuser* R. Wagnerja v Bonnu. Posebno zanimanje za glasbo poznega 19. stoletja in zgodnjega 20. stoletja kot tudi za sodobno glasbo se odraža tudi v njegovi operni dejavnosti. Tako je, denimo, v Bonnu in Darmstadt izvajal opere F. Schrekerja, K. Szymanowskega, C. Orffa, F. Cerhe in nemško premiero opere *Lamour du loin* K. Saariho. Prihodnji operni projekti pa vključujejo tudi nastop v Frankfurtški operi (R. Strauss, *Daphne*).

ALICE SARA OTT

»Solistka, ki je v zadnjem trenutku nadomestila Langa Langa, je bila Alice Sara Ott, ki je postregla z dih jemajočo bravurozno izvedbo, ki tvori legende.« Tim Ashley, Guardian

V manj kot petih letih je Alice Sara Ott, danes 24-letna pianistka nemško-japonskega rodu, pridobila kritiške pohvale za svoje nastope v velikih koncertnih središčih po vsem svetu in se uveljavila kot eden najbolj vznemirljivih glasbenih talentov danes. Na nedavnih koncertih je nastopila z Radijskim simfoničnim orkestrom iz Frankfurta (s Paavom Järvijem) na Japonskem, s Filharmoničnim orkestrom iz Osla (Xian Zhang), Danskim narodnim simfoničnim orkestrom (Thomas Dausgaard), Orkestrom tonskih umetnikov Spodnje Avstrijske (Jun Märkl) ter Simfoničnim orkestrom severnonemškega radia (Thomas Hengelbrock). Zelo uspešni so bili tudi njeni debitantski recitali tako v londonskem mednarodnem pianističnem abonmaju v središču Southbank, kot tudi na festivalu Verbier, v Marijinem gledališču v Sankt Peterburgu, amsterdamski

dvorani Concertgebouw ter Narodnem umetnostnem središču v Ottawi. Redno nastopa na klavirskem festivalu Ruhr, festivalih Schleswig-Holstein in Mecklenburg-Pomorsjansko, jeseni 2010 pa je debitirala tudi na festivalu Luzern.

V tekoči sezoni bo nastopila z Münchenskimi filharmoniki in Simfoničnim orkestrom NHK v Tokiu, obakrat pod vodstvom Lorina Maazla. Münchenski koncerti bodo tudi posneti kot del televizijskega programskega sklopa Arte Maestro (predvajani bodo v letu 2013). Tokijskemu koncertu bo sledila še turneja recitalov na Japonskem. Med drugim bo v tej sezoni nastopila tudi s Češkim filharmoničnim orkestrom (pod vodstvom Krzysztofa Urbańskega), Kraljevim filharmoničnim orkestrom iz Liverpoola, Beethovnovim orkestrom iz Bonna in Simfoničnim orkestrom iz Barcelone. Prvič bo nastopila v newyorškem Le Poisson Rouge in chicaškem Simfoničnem središču, ponovno pa bo koncertirala v hamburški Laeiszhalle, londonskem mednarodnem pianističnem abonmaju v središču Southbank ter v komorni dvorani berlinske Filharmonije.

Od leta 2008 Alice ekskluzivno snema za založbo Deutsche Grammophon, pri kateri je izšla tudi že njena prva zelo uspešna izdaja z Lisztovimi *12 Études d'exécution transcendante*, sledil pa ji je album z zbranimi Chopinovimi valčki in se uvrstil na prvo mesto tako nemške kot tudi ameriške lestvice iTunes.

Njen prvi koncertni album z deli Čajkovskega in Liszta (z Münchenskimi filharmoniki in Thomasom Hengelbrockom) je bil izbran kot urednikov izbor tako v Mednarodni kot tudi Klasični reviji FM. Alice Sara Ott je za posnetek Chopinovih del iz leta 2010 prejela tudi nagrado *echo* za najboljšega mladega umetnika leta. Njen najnovejši album z Beethovnovimi sonatami je izšel avgusta 2011. Januarja 2013 pa bo izdana zgoščenka s posnetkom njenega nastopa v Marijinem gledališču s sanktpeterburškega festivala Bele noči 2012. Spomladi 2013 bo sledil njen naslednji album z deli Clare Schumann, pri katerem se ji bo pridružila violinistka Lisa Batiashvili.

Koncertna poslovalnica Narodnega doma Maribor napoveduje

Sreda, 5. december 2012, ob 19.30
Dvorana Union, Maribor

1. abonmajski koncert Komornega cikla

KVARTET PAVEL HAAS

Spored: J. Brahms, L. Janaček, L. van Beethoven

Petek, 7. december 2012, ob 19.30

Dvorana Union, Maribor

2. abonmajski koncert Orkestrskega cikla

SOLISTI DRESDENSKÉ KAPELE

Dirigent: Helmut Branny

Solista: Matthias Goerne, bariton

in Celine Moinet, oboa

Spored: A. Corelli, J. S. Bach, C. P. E. Bach

Po 43-ih letih ponovno v Mariboru!

Sreda, 23. januar 2013, ob 19.30

Dvorana Union, Maribor

Koncert, za izven

ZBOR DUNAJSKIH DEČKOV

»Glasbe sveta«

Informacijska pisarna Narodnega doma Maribor:

vsak delavnik od 10.00 do 17.00, v soboto od 9.00 do 12.00
ter uro pred vsako prireditvijo.

Dvorana Union: uro pred vsako prireditvijo.

Tel.: (02) 229 40 11, 229 40 50, 031 479 000, 040 744 122

E: vstopnice@nd-mb.si; spletni nakup vstopnic:

<http://nd-mb.kupikarto.si/>

<http://www.nd-mb.si/>

Naklada: 500 kom • Brezplačen izvod

VEČER

RTS